

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică“ se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina“, „Ardeleana“, „Auraria“, „Beregsana“, „Berzovia“, „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Bocșana“, „Brădetul“, „Cassa de păstrare“
„Miercurea“, „Cassa de păstrare“ Seliște, „Chioveana“, „Cordiana“, „Corvineana“, „Crișana“, „Detunata“, „Doina“, „Economia“
„Cohalm“, „Economul“, „Făgețana“, „Fortuna“, „Furnica“, „Grănișerul“, „Hașegana“, „Hondoleana“, „Hunedoara“, „Iulia“, „Lipovana“,
„Lugoșana“, „Lucaferul“, „Mercur“, „Mielul“, „Munteana“, „Mureșana“, „Mureșanul“, „Nădlăcana“, „Nera“, „Olteana“, „Oraviceana“,
„Patria“, „Plugarul“, „Poporul“, „Racoșana“, „Sătmăreana“, „Sebeșana“, „Selțeana“, „Sentinela“, „Silevania“, „Someșana“, „Steaua“,
„Timișana“, „Ulpiana“, „Unirea“, „Victoria“, „Vlădeasa“, „Zărândeana“ și „Zlăgheana“.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 15 Octombrie 1904.

Nr. 42.

Băncile noastre — pericol pentru stat?!

În timpul din urmă băncile naționalităților, și în special băncile noastre, iarăși au început a forma tot mai des obiectul de preocupare și ținta atacurilor presei șoviniste maghiare din țară. Astfel ziarul „Magyar Szó“ în numărul său dela 8 crt. consacră „băncilor românesci“ un prim articol lung de aproape 7 coloane, în care nisuieste a arăta, cât de periculoase sunt băncile noastre din punctul de vedere al politicii de stat, „fiind puterea vitală, ce residă în ele, cel mai puternic factor și motor al manifestării și rezistenței politice a poporului român“. Vechiul și cunoscutul cal de bătaie al șovinștilor: antipatriotismul și rolul politic al băncilor românesci! Și în ce consistă pericolul, ce îl formează băncile românesci pentru stat? După părerea pătimășului autor al articolului de care ne ocupăm: în faptul, că băncile noastre contribuie an de an cu sume însemnate la scopuri culturale românesci (în 1902 sumele acestea s'au urcat la K 78,639 22) și că ele s'au angajat la crearea unui fond cultural comun, pus sub administrațiunea „Asociațiunii“! Pericol formează și faptul, că băncile românesci dau pâne la vre-o 424 funcționari resp. familii exclusiv românesci, „sporind în modul acesta inteligența română, deja destul de tare, cu o castă inteligentă absolut independentă, atât materialicesce, cât și politicesce, care prin contactul său zilnic cu poporul, este anteluptătoare agilă și cu influință a tuturor manifestațiunilor poporului român“. Să nu se scape din vedere — se zice mai departe în articolul din chestiune — nici împrejurarea, că băncile românesci

au dat în 1902 ca venit lateral membrilor din direcțiune și din comitetul de supraveghiere, sub titlu de tantieme, suma de K 193,890, contra căreia fie-care din cei împărtașiți se simte obligat „a și face ceva“ pentru poporul său. În modul acesta toate băncile românesci au devenit centre politice ale ținutului românesc în care și-au sediul și nu este chestiune politică, bisericască, socială, economică, administrativă sau de ori-ce altă natură, pe care să nu o dirigeze banca românească din centrul respectiv. Ca dovadă „M. Szó“ se provoacă aci la ultima alegere de episcop în Arad, la care „Victoria“ ar fi avut afirmativ un rol conducător.

Iar cel mai mare pericol și cea mai grea piedecă în calea politicii de stat constituie — după „M. Szó“ — faptul, că aproape toți protopopii și preoții, ba chiar și călugării români, de ambele confesiuni, sunt înrolați sub steagul băncilor, ca directori, membrii în direcțiune ori în comitetul de supraveghiere, ca agenți ori bărbați de încredere, cimentând în modul acesta legătura dintre bănci și poporul românesc. Pentru a pune capăt acestor stări și a paralisa influința băncilor românesci și a conducătorilor lor asupra poporului, autoritățile superioare bisericesci ar trebui simplu îndrumate din partea ministrului de culte, de a interzice fețelor bisericesci participarea la conducerea și controlul băncilor, lucruri, cari după canoane sunt absolut incompatibile cu demnitatea preoțească. Exchișându-se prin o acțiune energică a guvernului elementul preoțesc și călugăresc din sinul băncilor românesci, s'ar slăbi mult legătura primejdioasă, ce s'a creat tocmai prin mijlocirea preoțimii între valachime și băncile române. Guvernul ar trebui să facă afară de aceasta tot posibilul pentru a slăbi puterea și influința băncilor românesci, cari sunt totatătea cuiburi de agitațiune daco-române.

Faptul, că băncile noastre, pe lângă, că servesc în mod cinstit trebuințele economice ale unei însemnate părți a populației din țară, mai sacrifică din profitul lor net an de an mai multezeci de mii de coroane pentru scopuri culturale, fie acelea chiar și exclusiv românesci, poate fi privită drept o acțiune antipatriotică și periculoasă statului, numai din partea unor oameni orbiți de patima șovinismului, cum este și scriitorul articolului din „M. Szó”; pe când în fața oamenilor ne-preocupați acest spirit de sacrificiu al băncilor noastre va trebui să treacă drept o virtute, deamnă de imitat. Că acționarii institutelor noastre financiare își aleg direcțiunea, comitetul de supraveghiere, funcționarii, bărbații de încredere și agenții din sinul lor și al conaționalilor lor, este prea natural; ori poate să aleagă d. ex. bărbați de încredere, în locul preoților, pe cărcimarii și neguțătorii evrei de pe la sate? Rolul politic, ce afirmativ îl au băncile noastre, nu este decât o ficțiune, pentru-că probe, că vre-una din institutele noastre financiare s'ar fi abătut vre-odată dela sfera sa de activitate, circumscrisă în statute, nu ni-se pot produce, fiind-că nu sunt. În fine apelul, ce se face la ministrul de culte și instrucțiune publică, ca preoții și călugării să se excludă simplu dela bănci, acela este deadreptul ridicol, în prima linie pentru-că nu este motiv, pentru o astfel de măsură și apoi dacă preste tot este posibilă o astfel de măsură, apoi ea va trebui să fie generală și nu numai față de preoțimea română din țeară, care nu este un corp de funcționari de stat, pus la discrețiunea guvernului.

*
o

Deosebirea între contabilitatea simplă și dublă.

Deosebirea între contabilitatea simplă și dublă nu este a se căuta în lipsa, respective existența contabilității în formă de cont cu însemnarea celor două pagini ale contului ca Debit și Credit, căci contabilitatea simplă de ași încă se folosese de o evidență în formă de cont cu terminii debit și credit, deși e adevărat, că ea a împrumutat aceste forme dela contabilitatea dublă. Astfel d. ex. bilanțul contabilității simple nu trebuie să aibă forma originală de subtracțiune, ci poate lua forma de cont cu debit și credit, ca cel al contabilității duble, adecă în loc de:

100,000 avere
80,000 datorii

20,000 avere curată

se poate trece

Debit	Credit
100,000	80,000
	20,000
100,000	100,000

De asemenea nu este destul a căuta distincțiunea dintre contabilitatea simplă și dublă, cum se face de regulă, în faptul că cea d'întăiu se mărginesc la o însemnare a părților de avere și a schimbărilor aceleia, până când ceastăaltă arată și schimbările averii curate în totalitatea sa și discompunerea câștigurilor și perderilor ivite la singuraticele părți de avere. Această formulare a deosebirii poate da ansă la părerea, că contabilitatea simplă este capabilă a ține numai evidența amintită; dar în realitate cu ajutorul acestei metode încă se pot face evidente în total schimbările averii curate în cursul anului și o comparațiune a câștigurilor sau perderilor, ce revin singuraticelor părți de avere. Contabilitatea simplă *de comun* ne prezintă numai o inventarisare anuală a situațiunii și o însemnare continuă a schimbărilor întâmplătoare în cursul anului în starea singuraticelor părți de avere; în unele casuri se reduce chiar numai la arătarea schimbărilor întâmplătoare la bani, datorii și pretensiuni în cursul anului, adecă se restringe la purtarea unui registru de cassă și a unui registru de conturi curente (numit carte principală, maestru) și omite purtarea altor conturi ca: contul mărfurilor, contul cambiilor etc. Inșă de aci nu urmează că contabilitatea simplă trece preste cadrele sale, când se estinde și mai departe cu trecerile în registre. Ea nu stă în contradicere cu sine, când trece în registre și schimbările în averea curată și cotele de câștig și perdere, cari privesc singuraticele părți de avere. *Contabilitatea simplă nu trebuie să facă aceste introduceri, pe când contabilitatea dublă trebuie să le facă.*

Cu această deosebire încă nu este fixată esența contabilității duble. De aceasta se ține și forma în care au să se facă trecerile decisive pentru ajungerea scopului său, și anume în forma unui sistem de conturi cu coloane de debit și credit. În contabilitatea dublă toate socotelile decisive se aduc într'o legătură strânsă unele cu altele, trecându-se toate în formă de cont cu coloane de debit și credit.

Contabilitatea dublă constă în înregistrarea schimbărilor singuraticelor părți de avere și a averii curate cu schimbările ei în general și în special cu ajutorul unui sistem de conturi cu coloane de debit și credit.

La contabilitatea simplă *pot fi* purtate toate socotelile în formă de cont, la contabilitatea dublă *trebuie* purtate toate socotelile deciziive pentru rezultatul final în formă de cont. Numai în socotelile auxiliare este permisă o abatere dela forma de cont. Așa d. e. bilanțul trebuie arangiat în forma unui cont, nu însă inventarul, pentru-că el servese numai de basă bilanțului; un inventar în formă de cont este bilanț. Bilanțul este un extras de inventar decisiv pentru calculațiunea generală.

Precum am mai dis, aceea ce distinge înainte de toate contabilitatea dublă, și de unde se derivă numele ei, este stabilirea unei legături între singuraticele conturi.

În contabilitatea simplă singuraticele conturi stau independente, fără o legătură formală între sine. Dacă un comersant cumpără marfă de 800 K per cassa, atunci în Cassa se trec 800 K în eșite și în Cartea mărfurilor 800 K ca marfă intrată, sau dacă contabilitatea simplă aplică forma de cont, se trec 800 K ca poziție de credit în Cassa și ca poziție de debit în Contul mărfurilor; însă nu se trece în contul cassa că *creditează* aceste 800 K *contului mărfurilor*, nici în contul mărfurilor că *debitează* cele 800 K *contului cassa*. În contabilitatea dublă însă se consideră singuraticele conturi ca amici reciproci de afaceri, nu mai au toate pe un al treilea, pe comersat, ca amic comun de afaceri,

ci ele sunt tratate așa, cași când ele între sine ar fi anici de afaceri, cași când ar lua întreolaltă angajamente și pretensiuni, cași când ar fi între sine debitoare și creditoare. La o cumpărare de mărfuri cu bani gata, contul mărfurilor nu mai este debitor al comerciantului (care cumpără), ci al contului cassa, iar de altă parte contul cassa nu mai este creditorul comerciantului, ci al contului mărfurilor. Legătura între ele se face evidentă prin „la“ pe partea debitului și „per“ pe partea creditului.

Contul mărfurilor „datorează la“ Contul cassa, și Contul Cassa e „creditor per“ contul mărfurilor.

În contabilitate se prezintă cazul descris astfel:

Debit	Contul Mărfurilor.	Credit
La Contul Cassa	800	

Debit	Contul Cassa.	Credit
	Per Contul Mărfurilor	800

Contul mărfurilor a primit dela contul cassa mărfuri în valoare de 800 K și e „dator să dea“ (deve dare) contului cassa această valoare. Contul cassa a dat contului mărfurilor valoare de 800 K și e dator să o primească (deve avere) dela contul mărfurilor. În contabilitatea simplă n'au nici un sens particulele „la“ și „per“, pentru-că acolo conturile stau fără nici o legătură tehnică.

Conexiunea în care trebuie să stea, după principiile contabilității duble conturile între sine, are ca supoziție necesară, că fie-care cas de afaceri se trece cel puțin în două conturi, adică *duplu*, d. e. cumpărarea de mărfuri cu bani gata: în contul mărfuri și în contul cassa; cumpărarea de mărfuri pe termen: în contul mărfuri (ca debitor) și în contul personal al vânzătorului (ca creditor), de aceea se numesc această trecere cu ajutorul unui sistem de conturi contabilitate dublă.

Această legătură între sine a conturilor să învederează poate mai bine în *contabilitatea de fabrică*.

Aici contabilitatea urmează întru toate procesul fabricațiunei. Pentru materiile brute procurate se debitează un cont al materiilor brute, iar pentru materiile secundare un cont al materiilor auxiliare. Când se începe fabricațiunea, se ia din conturile respective cantitatea necesară de materii brute și auxiliare, creditându-se conturile respective și debitându-se contul fabricatelor. Acest cont al fabricatelor se debitează și cu toate speșele avute până la aducerea fabricatelor în stare de expediție. Contul fabricatelor distribuie în fine produsele principale și secundare la contul mărfurilor și contul produselor secundare.

(După H. Rehm, Die Bilanzen der Actiengesellschaften etc. de —n.)

Incucurajarea cultivării și prelucrării cânepii și inului.

De când cu introducerea bumbacului și a joljului, cultura cânepii și inului a dat foarte mult înderēt spre marea pagubă a economiei noastre naționale. Pentru a da din nou avēt culturii și prelucrării acestor 2 plante, actualul ministru ung. de agricultură a pornit o acțiune, care o credem folositoare și poporului nostru, și pentru aceea o facem cunoscută cetitorilor „Rev. Econ.“

Pentru promovarea cu succes a cultivării cânepii și inului legislativa — în cadrele art. de lege XIV din 1904 referitor la investițiunile de stat — a pus la dispoziția ministrului de agricultură sumele necesare.

Principiile generale referitoare la modalitatea sprijinirii din partea statului se cuprind în ordinațiunea ministerială de data 19 Iunie 1903 Nr. 5292, din care dăm următoarele:

1. Insoțirile, antreprenorii și societățile pe acțiuni, cari înființează stabilimente pentru lucrarea cânepii și inului conform condițiilor tehnice și peste tot condițiilor stabilite de ministrul de agricultură, și care se obligă a cumpăra cantitatea materialului necesar pentru prelucrare amēsurat condițiilor stabilite apriori, — vor pute să obțină un împrumut fără interese dela stat până la 50% și cel mult până la suma de K 75,000 — în scopul zidirii și aranjării stabilimentului. O anumită parte a materialului necesar pentru prelucrare în stabilimentele ajutate de stat, se va cumpăra dela micii agricultori. Replătirea împrumutului va începe numai după 10 ani dela înființarea stabilimentului și se va replăti întreg împrumutul în cei 15 ani următori.

2. Insoțirile, care vor înființa stabilimente mai mici, vor pute beneficia de un împrumut dela stat fără a-l mai replăti până la 40% și cel mult până la K 35,000 din suma de edificare și aranjare a stabilimentului, — dacă cel puțin jumătate din cuotele întreprinderii sunt în mâna micilor agricultori; dacă însă mici agricultori dispun de $\frac{3}{4}$ a cuotelor întreprinderii, suma ajutorului de stat se poate ridica până la K 50,000.

3. Comunele, insoțirile comunale și tovarășiile agricole, care înființează topitoare artificiale pentru topirea cânepii și inului produse de micii agricultori ai unei sau mai multor comune, vor pute beneficia în scopul edificării acestor stabilimente de un ajutor de stat până la 80%, cel mult K 5000.— din suma speșelor necesare, dacă îngrijesc de cele trebuincioase la fundare s. e. de teritor, șuri, puterea de apă și alte necesare la întreținerea topitorii și preste tot a afacerii, dacă mai departe dovedesc că dispun de acoperirea necesară în acest scop și pe lângă prețul stabilit al topitorii se învoește fie-care agricultor al comunii.

4. La stabilirea ajutorului de stat se va lua de basă numai valoarea materiilor și mașinilor de proveniență indigenă; încât nu s'ar pute procura materii indigene, cel ce cere ajutor dela stat va trebui să justifice aceasta. Dacă întreprinderea din vr'o cauză oarecare s'ar abate dela destinația sa ori s'ar vinde, ajutorul de stat trebuie replătit.

Statul se va asigura pentru toate eventualitățile prin întabulare.

5. Ajutorul de stat se va asigna numai după-ce se va fi făcut examinarea oficială din partea statului a edificării și aranjării stabilimentului și se vor fi găsit întru toate corespunđătoare.

6. În stabiliment se va pute prelucra numai materialul brut din Ungaria. Această dispoziție se va pute eventual schimba numai de cătră ministrul de agricultură pe un timp hotărīt.

7. Stabilimentele vor trebui să poarte evidență în limba maghiară despre cantitatea de material ce întrebuințează, despre producători, despre sumele plățite producătorilor, despre lucrătorii aplicați și de și și despre sumele ce li se plătesc acestora, îngăduind organelor incredințate de ministerul agriculturii să controleze această evidență.

Aceste principii servesc și pe viitor de cinosură și, conform § 14 al art. de lege XIV din 1904, numai

punctul 2 al ordinațiunii ministeriale sus numite a fost supus unor schimbări, încât adecă suma ajutorului de stat poate fi și mai mare de cât cea stipulată în numita ordinațiune, dacă în urma impregiurărilor de producțiune se cer pe seama întreprinderii stabilimente de fabrică mai mari.

Cererile pentru ajutor de stat în scopul înființării de fabrici pentru prelucrarea cânepii și inului se vor înainta de-adreptul ministrului de agricultură. În cerere vor fi a se nota expres:

- a) Forma întreprinderii (antreprenor singuratic, societate pe acții sau însoțire);
- b) Locul destinat (comitatul comuna, partea de hotar, eventual Nr. topografic) pentru înființarea stabilimentului;
- c) Capabilitatea de lucrare a stabilimentului, sau câte măji metrice de cânepă respective în poate prelucra într'un an;
- d) La întreprinderile cari nu sunt înființate pe basă societară se va arăta cantitatea materialului ce se va primi dela micii agricultori, respective proporția între cantitatea ce se va primi dela micii și marii agricultori;
- e) Tot la întreprinderile cari nu sunt înființate pe basă societară se vor arăta prețurile cele mai mici care se vor plăti pentru maza metrică și conform calității materialului ce este a se primi; (la stabilirea gradului calității se va lua de basă în locul prim lungimea materialului în stare uscată);
- f) Dacă întreprinderea ar avea trebuință neapărată și de cetățeni străini, se va notifica numărul și calitatea lor cum și cât timp va avea trebuință de acestia;
- g) La fabricile ce se vor înființa pe basă societară în sensul punct 2 al ordinațiunii Nr. 5292 din 1903 e de a se notifica, că micii agricultori în ce direcție vor fi aplicați în însoțire, respective că micii agricultori în ce proporție vor figura între membri, și câte cote le sunt rezervate;
- h) În fine se vor înșira toate împrejurările referitoare la dreptul de apă, comunicațiune, producțiune etc., pe cari întreprinderea își basează înființarea fabricii, cum și impregiurarea, că semifabricatul produs cum îl va valora (il va prelucra însuși în articole gata, în țeară, eventual il va încredința pe mai departe comerțului);
- i) Planurile detaliate de zidire și aranjament ale fabricii, preliminarul de spese și descrierea operatului.
- k) La fabricile ce sunt a se înființa pe basa dispozițiilor pentru societățile pe acțiuni, sau ale însoțirilor, se va alătura și regulamentul de organizare.

La înființarea de topitoare independente ajutorul de stat se pune în prospect numai unde cultivatorii s'au obicinuit deja și doresc a lucra înșiși cânepa sau inul; fără topitoare artificiale însă numitul ram de producțiune nu s'ar putea îndeplini rațional și cu folos.

Altă condiție a acordării ajutorului de stat este, că cei interesați să fie aplicați nu numai la susținerea în stare bună și activitatea topitoarei, ci și a se îngriji de adunarea unui fond de rezervă corespunzător pentru timpul, când topitoarea va trebui renovată. În acest scop se vor destina din taxe de topit timp de 12 ani atâta cât este necesar a se aduna, anume 50—75% ale speselor de zidire ale topitoarei. Acest fond de rezervă este proprietatea celor interesați în scopul înființării și susținerii topitoarei și până la întrebuintare va avea să se manipuleze pentru fructificare; întrebuint-

țarea lui însă se va putea face nu mai cu concesiune ministerială și conform planului aprobat de ministeriu.

Cererea pentru ajutor de stat în scopul înființării topitoarei artificiale independente este a se înainta vice-comitetului comitatens, care o va înainta ministrului împreună cu opiniunea reuniunii economice competente.

La petițiune se vor aclude:

- a) Conspectul detaliat în jug. cat. asupra extensiunii teritorului celor interesați cari doresc să cultive cânepă sau in;
- b) Conspectul referitor la depărtarea de comunele respective a locului menit pentru topitoarele proiectate în sensul ordinațiunii Nr. 48,000 emisă în an. 1894 în scopul executării art. de lege XII din 1894 cu privire la economia și poliția de câmp.

Alegerea locului celui mai potrivit pentru topitoare se va face cu ajutorul experților.

Planul topitoarei și preliminarul de spese ce este a se aclude la rugarea desamintită are să le facă gratuit inginerul comitatului.

După-ce, satisfăcându-se tuturor cerințelor, a urmat concesiunea ministerială și s'au început lucrările sub conducerea și controla inginerului comit., are să urmeze și ajutorul de stat.

Inceperea lucrărilor are să se facă în timp de un an dela votarea ajutorului de stat; după trecerea unui an dela data rescriptului trebuie făcută rugare din nou.

Dacă pentru facerea topitoarei ar fi neapărat trebuincioase și alte lucrări artificiale, ministrul, în sensul art. de lege XII din 1894, va sprijini și aceste lucrări.

Ministrul va îngriji în fine și de modalitatea valorării semi-fabricatelor prelucrate prin singuraticile însoțiri.

*

Părțile transilvane și mai ales văile riuilor de aici sunt pare-că predestinate dela natură pentru îmbrățișarea cât mai extinsă a culturii cânepii, iar singuratic regiuni din câmpia Ardealului, din comitatul Hunedoarei, din Săcuime etc. sunt foarte favorabile culturii inului.

E timpul să ne cugetăm și noi la favorurile ce sunt în prospect pentru viitor spre scopurile amintite și să facem totul ca să beneficieze și comunele noastre de aceste favoruri, cu ajutorul cărora li s'ar deschide izvoare nouă de câștig și bunăstare. +

Poșta, telegraful și telefonul în anul 1903.

Raportul despre activitatea postei, telegrafului și telefonului în anul 1903, publicat de către direcțiunea generală a oficiului de poștă și telegraf, merită o atențiune deosebită, și aceasta pentru rezultatele despre cari ne dă deslușiri, rezultate obținute într'un an atât de nefavorabil din punct de vedere economic și comercial. Legiuirea, elementul care animează și dă imboldul la toate circulațiunile și toți ramii de afaceri a fost condamnată la o neactivitate penibilă; iar stagnațiunea generală, ce apăsa deja de ani de-arëndul toți ramii de afaceri, a luat în urma acestei stări anormale nise dimensiuni amenințătoare. Firesce că în urma acestora toată lumea se aștepta la perderi, dar edificiul solid al economiei statului nostru a suportat cu nepăsare furtunile anului ex-lex și când s'au împrăștiat norii întunecoși și a apărut prima rază de soare, puțin s'a aflat din devastările de cari ne temeam.

De fapt nici nu a putut să fie chiar așa de rău, dacă instituțiile de comunicație, cari stau cu viața economică într-o legătură organică reciprocă, au luat un avânt foarte favorabil, chiar și pentru un an cu stări normale.

Căci cu toate că în anul acesta fără budget, nici vorbă n'a putut fi de ameliorări și investițiuni, cari să fi contribuit la rentabilitatea întocmirilor noastre de poștă, telegraf și telefon, totuși au întrecut venitele anuale ale circulației poștei și telegrafului de 53 194,699 coroane, pe acelea ale anului precedent încheiat cu un profit curat de 14.194,338 coroane, cu aproape 2 mil. coroane. Această creștere, cum s'a constatat până acum chiar numai în ani de tot favorabili și care s'a arătat și prin faptul, că s'a dotat casa statului, care a fost de astădată cruțată de sacrificii budgetare de altfel atât de meschin măsurate, cu un profit, până acum neconstatat, de 15.350,780 coroane, dovedește în deajuns, că influențe externe nu pot împedeca dezvoltarea constantă a acestei instituții trainice, dacă viața economică este sănătoasă.

Un mai mare pericol pentru prosperarea mijloacelor de comunicație de stat se poate naște din prevaluarea fiscalismului, care și așa a devenit deja destul de simțitor, și se va naște, dacă nu ne vom întoarce și vom urma exemplul acelor state, cari apreciind corect însemnătatea culturală a întocmirilor de comunicație, cari funcționează perfect, nu se feresc de sacrificii, când e vorba de ridicarea și perfecționarea acestora. Cât de departe a ajuns lucrul acesta se poate vedea din faptul, că în ce privește procentul venitelor câștigate din partea erarului, Ungaria ocupă locul prim între statele, cari privesc poșta ca un izvor de venit, iar în ce privește întocmirile de poștă, telegraf și telefon ea stă abia înaintea statelor balcanice (cu excepția României care are o rețea de poștă mai deasă) și a statelor nordice Svedia, Norvegia și Rusia.

Continuând acum în asemănarea cu celelalte state trebuie să amintim și aceea că Ungaria nu numai că ocupă locul prim în ce privește fiscalismul, dar a făcut și în exploatarea automobilismului pentru scopurile poștei așa progrese, încât țările, în cari a ajuns sportul și fabricația automobilului la înflorire, au rămas în realizarea practică a acestui mijloc de circulație cu mult înapoi ei.

Conform §. 1 al art. de lege XXXIV: 1900 s'au folosit pentru investițiuni două milioane coroane (se înțelege din venitele poștei) așa că s'au putut isprăvi edificiile poștei de lângă garele din Segedin și Zimony. Mai departe s'au pus sub coperiș edificiile direcțiilor din Pécs (Cinci biserici) și Zágráb și s'a zidit în Sibiu palatul pentru poștă și telegraf. În fine s'au planuit zidiri noi în Brașov și Pojon, dar se înțelege că numai atunci poate fi vorba de executarea acestora când va avea sfârșit aceasta cruțare exagerată. Până atunci vor fi îndesuite și oficiile mai mari, în localități strimte și de regulă îndepărtate de centrul de circulație, abstrăgând luptele neîntrerupte ce le poartă erarul cu tendința proprietarilor de case, de a urca chiria.

Cu privire la serviciul intern de manipulație sunt de notat două inovațiuni. Una constă în introducerea marcelor de porto pentru casuri când francarea e insuficientă sau lipsese de tot (Porto-Marken) și are de scop apărarea publicului mai puțin orientat în contra apucăturilor frauduloase ale organelor de înmanuare neonestă. A doua este hotărârea, care permițe providerea cuvântelor cu chipuri de reclame și

cu anunțuri, și este pentru industrie și comerț de mare însemnătate.

În fine trebuie amintită îngreunarea considerabilă în serviciul de poștă, care își are de altfel începutul în articolul de lege XX din 1901 despre simplificarea administrației, dar s'a simțit numai la începutul anului trecut prin intrarea în vigoare a acestei legi.

Oficiile administrative s'au eliberat deodată de toate greutatele de înmanuare, dar s'a înmulțit în schimb lucrul la poștă, și purtătorii de scrisori au pierdut deodată din popularitatea ce o aveau pretutindeni, căci acum nu mai împărțiau numai lucruri plăcute, și un singur ordin de plată sau o admoniție era de ajuns ca ei să pice în disgrăție. La această îngreunare s'a mai alăturat apoi în anul trecut și o urcare de 13—17% a circulației de bani, înmulțirea deponenților (cu 38,139) cum nu s'a mai pomenit nici într'un an, și avântul ce l'a luat circulația de cec și giro, fapte prin cari personalul dela poștă a fost tot mai mult îngreunat și s'a simțit aceasta mai cu seamă fiind-că personalul de lipsă se putea înlocui numai cu diurniști, o urmare a lipsei de budget.

Lipsa de budget s'a validat și în serviciul de telegraf și telefon în mod nefavorabil. Stațiunile telegrafice s'au înmulțit ce e drept în raport cu anul precedent cu 126, așa că procentul de desime (95.5 km.² și 5363 locuitori pe 1 stațiune) s'a mărit considerabil, și Ungaria a înaintat la locul al zecelea între statele europene, a scăzut însă lungimea de conducere în raport cu anul precedent cu 450 km. Față cu acestea trebuie să remarcăm la telefon un avânt uriaș. La o rețea de 18,222 km. și o lungime de conducere de 147,396 km. se arată o creștere de 1822 km. la rețea și 35,707 km. la lungimea de conducere. S'au făcut deci 20 de legături telefonice interlocale nouă și s'au instalat stațiuni telefonice centrale în 78 comune așa că numărul stațiilor telefonice a fost cu finea anului trecut 23,330 (+ 3240).

Cu telegrafia fără sîrmă încă s'a ocupat în anul trecut foarte mult administrația telegrafică, și s'au făcut o mulțime de încercări pentru punerea în praxă a acestei invențiuni nouă.

Dintre pacturile internaționale încheiate în anul 1903 trebuie amintită cu deosebire convenția poștală încheiată cu România în Cernăuț la 15 Faur în locul celei din anul 1868. Prin aceasta s'au sistat favorurile de tarif a așa numitei circulații marginase, de cari se bucurau cu deosebire părțile sudice ale Ardealului, cari au dus însă la abuzul că se adunau epistole destinate pentru România și în alte părți ale țării și se trimeteau pentru expedare în zona favorizată. Totodată s'a ridicat suma maximală pentru asemnatele poștale la 1000 coroane.

Convențiunea cu Rusia referitoare la asemnatele poștale încă s'a pus la cale și basată pe relațiile de valută îmbunătățite s'au început pertractări cu scopul de-a elibera pe trimitătorii de bani din Ungaria de obligamentul de-a scrie pe asemnatele pentru străinătate suma în valuta indigenă. Aceste pertractări s'au și finalizat și cu începere din 1 Aprilie a. c. nu se mai scriu asemnatele poștale pentru străinătate în valuta de coroane ci, în valuta țării respective. Prin această inovație s'au delăturat deodată desavantajele ce s'a născuau în urma oscilărilor de curs și a lipsei unei chei stabile pentru transformarea unei valute în alta.

Din toate cele înșirate ne convingem, că anul ex-lex cu furtunile și stagnațiunile lui nu a alterat întru nimica instituțiile: poșta, telegraful și telefonul. Zelul

administrațiunii conșcie, sprijinit de perseveranța personalului gata de jertfe, a șters toate urmele acestor stări triste și a produs rezultate de cari nici în timpuri bune nu s'au putut nota. Și tocmai acest personal conșciu de chemarea s'a a suferit mai mult în lipsa unui budget votat. Raportul însuși concede că în anul trecut s'au completat numai acele posturi cari au devenit vacante în mod natural iar lipsa de puteri de lucru s'a suplinit prin angajarea de diurniști. m.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea

Sibiu, 14 Octobrie 1904.

În piața internă de bani în urma urcării etalonului la Banca imperială germană situația a devenit ceva mai incordată, observând băncile mari oare-care rezervă la acordarea de credite pe timp mai îndelungat. Deși Banca Austro-Ungară a declarat, că susține și pe mai departe etalonul actual, totuși în Viena discountul privat s'a urcat la $3\frac{3}{4}\%$, iar în B-Pesta discountul variază cu $\frac{1}{4}\%$ — $\frac{3}{8}\%$ preste etalonul oficial.

Cel mai însemnat eveniment în piața externă de bani este urcarea etalonului oficial al Băncii imperiale germane dela 4% la 5% , întemplată la 11 crt. În Londra discountul privat se menține la $2\frac{5}{16}\%$, dar este probabil că în curând Banca Angliei încă și va urca etalonul. În Paris discountul privat a fost de $2\frac{1}{4}\%$.

AGRICULTURĂ.

Publicarea prețurilor de bursă a cerealelor pe piețele de cereale din țară. Ministrul de agricultură în conțelegere cu ministrul de comerț a dispus ca pentru mai grabnică și sigură informare și orientare a producătorilor agricoli și în special a micilor agricultori din provincie prețurile cerealelor dela bursa de cereale din Budapesta să se comunice de trei ori pe săptămână (Luni, Mercuri și Sâmbătă) telegrafice tuturor stațiunilor de postă și telegraf din țară, spre afișare pe o tabelă de anunțuri ori pe poarta respectivului oficiu. Scirile telegrafice cu privire la prețul cerealelor sunt a se afișa și în piață la un loc potrivit; iar unde nu există stațiune de postă și telegraf, scirile din chestiune sunt a se comunica dela centrul cercului pe cale administrativă, eventual prin telefon.

Iată o dispozițiune salutară, care ajunsă odată la cunoștință în straturile largi ale poporului, va putea feri pe acesta de exploatare din partea speculanților de tot felul.

Tratative cu privire la oprirea exportului de nutreț. Precum să raportează din Berlin, guvernul german are scrupuli în privința ordinațiunii contra exportului nostru de nutreț, și în decursul tratativelor cu Austro-Ungaria și a exprimat dorința, de a restringe cel puțin oprirea exportului. Îndată după publicarea ordinațiunii, ce interzicea exportul nutrețului s'au auzit proteste atât în Germania cât și în Elveția, cari se susțineau a avea basă în însași convențiunea din 1891. Drept justificare față de Germania, Monarchia noastră se provocă la cazul de precedentă din 1893, când a fost oprit exportul de nutreț din Germania în Austro-Ungaria. Față de reclamațiunile Elveției s'au împotrădit demersurile întreprinse de aceea în 1893 contra oprirei exportului din Germania și Austro-Ungaria, cari au rămas atunci fără rezultat.

De altcum însași stilisarea convențiunilor permite oprirea exportului de nutreț, căci în sensul acestor convențiuni se poate opri exportul și transitul nu numai la monopolurile statului, ci și din considerațiunile serviciul sanitar și veterinar, și în împrejurări extraordinare cu considerare la trebuințele unui resbel. Considerând însă situațiunea creată prin seceta extraordinară din anul curent, chiar dacă n'ar exista casurile de precedentă amintite, ordinațiunea de oprire a exportului de nutreț trebuie privită ca admisă de convențiune. Și cu atât mai puțin se pot face obiecțiuni serioase din parte germană, cu cât în 1893 Germania a interzis în genere tot exportul de nutreț, încă înainte de Austro-Ungaria. Ce privesce pe Elveția a admis Austro-Ungaria în decursul pertractărilor anumite înlesniri pentru negoțul de graniță. Dar și aceste concesii s'au făcut mai mult în interesul trebuințelor practice ale domeniilor dela graniță, de cât cu considerare la convențiune. În baza convențiunii Germania consideră deja eschis a putea exopera ceva concesii cu privire la exportul de nutreț din Austro-Ungaria, crede însă că în decursul pertractărilor totuși îi va succeda a câștiga oare-cari reduceri și înlesniri mai mari de cât Elveția în schimbul altor concesii ce va face ea.

COMERCIU.

Comerțul exterior al României. Oficiul statistic al României reorganizat în anul trecut, publică acum datele statistice referitoare la comerțul extern al României în 1903. Importul României s'a urcat în anul trecut la 469,998 tone în valoare totală de 271.4 mil. franci, față de 462,233 tone în valoare de 283.3 mil. franci în 1902. La suma totală a importului participă Germania cu 78.7 mil. franci sau 29%, după care urmează imediat Austro-Ungaria cu 74.9 mil. franci sau 27.61%; ambele aceste state împreună au acoperit așadar mai mult decât jumătatea importului total. Importul din Germania arată față de 1902 o reducere de $1\frac{1}{2}$ mil. franci, pe când importul Austro-Ungariei a crescut cu 5.2 mil. franci.

Celelalte state au participat la importul României cum urmează: Anglia cu 43.3 mil. franci sau 15.99%; Franța cu 16.2 mil. fcs. sau 6%; Italia cu 14.1 mil. fcs. sau 5.24%; Turcia cu 10.8 mil. fcs. sau 4.01%; Rusia cu 8.6 mil. fcs. sau 3.2%; Belgia cu 5.9 mil. fcs. sau 2.2%; Olanda cu 3.8 mil. fcs. sau 1.43% și Bulgaria cu 2.6 mil. fcs. sau 0.99%. — **Exportul** s'a cifrat în total cu 3.238,139 tone în valoare de 354.1 mil. fcs., față de 3.318,260 tone în valoare de 374.8 mil. fcs. în 1902. Mai mult s'a exportat la Belgia, unde s'au transportat 1.516.893 tone în valoare de 171 mil. franci; după aceea urmează Austro-Ungaria cu 466,489 tone în valoare de 48.5 mil. fcs.; Anglia cu 31.2 mil. fcs.; Olanda cu 28.8 mil. fcs.; Italia cu 27 mil. fcs.; Germania cu 14.2 mil. fcs.; Franța cu 10 mil. fcs.; Rusia cu 6.2 mil. fcs.; Turcia cu 9.4 mil. fcs. și Bulgaria cu 2.9 mil. fcs.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Bihoreana” institut de credit și de economii, societate pe acțiuni în Oradea-mare. Institutul acesta înființat d'abia la 1898, cu un capital social de K 600,000, în urma dezvoltării afacerilor sale s'a vădit îndemnat a deschide acum o filială în opidul Tinca (Tenke) în com. Bihorului. Noua filială s'a inaugurat la 12 crt.

și conducerea ei a fost incredințată următorilor domni: Dirigent Dr. Andreiu Ilie, avocat; contabil Romul Barbu, până acum vice-contabil al centralei; bărbați de încredere: Nicolae Roxin și Petru Sêrb, protopresbiteri; Dr. Iustin Papp, avocat; Augustin Teochar, comerciant; Iacob Baba, preot și Vasile Teuca, învățator. Succes bun la noua întreprindere!

*

„*Bistrițana*“ institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Bistrița. Precum suntem informați binemeritul director executiv al acestui institut dl Mihailă Mihăilaș, după o activitate plină de abnegațiune de 10 ani, retrăgându-se cu 1 Octobrie 1904 în pensiune, conducerea acestui institut s'a incredințat dlui *Valeriu Poruțiu*, fost până acum membru al direcțiunii. La locul devenit vacant în modul acesta, a fost ales în vederea meritelor sale câștigate pentru institut, directorul executiv de până acum, dl Mihailă Mihăilaș.

*

„*Geogeană*“ institut de credit și de economii, soc. pe acțiuni în Geoagiu, înființată în cursul anului curent, cu capital social de K 80,000.— și-a inaugurat activitatea la 10 crt.

⊕

CRONICA.

Bancnote false à K 10. De un timp încoace au început a circula în mai multe părți ale țării iarăși bancnote false à K 10, fabricate pe cale fotografică și reușite foarte bine. Deosebirea se arată numai la hârtie. Este deci consult a fi cu atențiune la primirea astorfel de note.

*

⊕

Stocul de aur și de bani și împărțirea lor asupra diferitelor state. Directorul moneteriei din Washington a făcut și în anul acesta statistica referitoare la stocul de aur de pe rotogolul pământului și împărțirea lui în statele singuratiche. Conform acestui comunicat valoarea banilor de aur, cari sunt în circulație, se urcă la cifra de 5,382.600,000 dolari, a banilor de argint la 3,869.000,000 dolari. Prin urmare valoarea ce o au banii în circulație, ar fi de 12,185.100,000 dolari ceea-ce abia face 10 dolari (50 coroane) de câte un singur om. Nu-i iertat însă a trece cu vederea, că mai înainte stocul de bani al lumii a fost și mai mic și că prin creșterea repentină și continuă a producțiunii de metale nobile creșce de present firesce și stocul de bani al lumii; stocul de bani de aur se urcă anual cam cu K 1:20 de cap. Se înțelege, că stocul de bani și sporirea lui se împărțesc între singuraticile state în măsura cea mai diferită. Așa se vede că înmulțirea mijloacelor de circulație a banilor în orice țară e precedată de promovarea stării materiale, sau cel puțin e împreună cu aceasta; așa bună-oară înainte cu 20 de ani Statele-Unite americane în privința stocului de bani ocupau un loc cât se poate de modest, iar astăzi dintre statele europene le întrec numai Franța. Anume aici stocul anual de bani e de 39:22 dolari după fie-care cap, pe când în Statele-Unite e de 30:69 dolari. În Germania, Anglia, Spania, Italia, Rusia etc. rămâne sub 23 dolari; cel mai mic e în Bulgaria cu 1:33 dolari. Cea mai bogată ar fi, după conspectul din Washington, colonia din India de Vest a Angliei, numită „Strait-Settlements“, în care se vin afirmativ pe cap 48:25 dolari din banii ce sunt în circulație.

⊕

ÎNVEȚĂMÎNT.

Primiri la școala de agricultură din Sibiu.

Pentru anul școlar 1904—1905 (care se începe în 1 Noiembrie) se primesc ca servitori de instrucție șapte tineri, cari pe lângă instrucție și întreținere completă gratuită vor mai căpăta dela institut încă și simbrie de 108 coroane. Concurenții trebuie să fie din comitatul Sibiului, să aibă etate de cel puțin 17 ani, să fie sănătoși și capabili a suporta munca. Anunțările se pot face în persoană, ori în scris la conducătorul școlii, dl Iuliu Schuster în Sibiu, piața vitelor nr. 10, până cel mult în 25 Octobrie st. n. Ca documente se recer: carte de botez, testimoniu școlar, declarație dela părinți, ori tutori, subscrisă și de doi martori, de cuprinsul, că tinêrul — dacă va fi primit în institut — nu va părăsi institutul înainte de încheierea anului școlar.

*

Examenul final la școala de agric. comitatensă din Sibiu se va ține în 26 Octobrie n., cu care ocaziune elevii vor da probe despre aptitudinea lor în diferite lucrări de mână, cum e: tăierea paielor și a napilor, mulgerea vacilor, săpatul, sêmănatul, etc., cum și în lucrări cu vitele, ca: aratul, sêmănatul cu mașina, grăpatul, etc. Localitățile școlii se află în tirgul vitelor nr. 10.

DIN REUNIUNI.

Deciuni de ale comitetului central al Reuniunii agricole săsesci transilvane. Comitetul a decis în ultima sa ședință să facă în 1905 un împrumut dela stat de K 200,000 pentru cumpărarea de vaci *Pinzgau de prăsilă*. S'au distribuit la 5 reuniuni cercuale cinci *uscătoare de poame*, iar la 2 comune *mori de poame*. S'a făcut un conspect al bărbaților vrednici a fi recomandați ca *prețuitori în ocazia comasărilor* și s'au luat dispoziții, ca în comunele unde se încep pertractările în *chestiunea comasărilor să se trimită învățătorul ambulant* al reuniunii, ca să deie oamenilor învățăturile și deslușirile necesare. Presidentul secțiunii de pomêrit va fi trimis să facă studii la *exposiția de poame regn. din Budapesta și la cea internațională din Düsseldorf*, iar grădinarului șef al școlii de agricultură din Mediaș i-se va da ajutor ca să cerceteze *exposiția de poame din Budapesta*. Se vor da sumele necesare pentru *ținerea cursului de stupărit* la seminarul teologic evang. din Sibiu. S'a ales o comisie care să studieze *chestiunea de a se face obligatorie asigurarea vitelor*. S'au dat ajutoare: unei comune pentru procurarea unei *mașini de sêmănat*, alteia pentru o *mașină de tocat nutreț*, și la alte doue pentru câte o *moară și un teasc de poame*. La trei economi li s'a distribuit ajutoare pentru-ca să-și construiască *gropi de gunoie*. S'a dat unei comune *ajutor pentru cumpărarea unui taur de prăsilă*. S'a distribuit un *stipendiu* de K 1000.— pe an. 1904/5 pentru studii economice la universitatea din Hohenheim.

+

SUMAR.

Băncile noastre — pericol pentru stat?! — Deosebirea între contabilitatea simplă și dublă. — Incurajarea cultivării și prelucrării cânepii și inului. — Poșta, telegraful și telefonul în anul 1903. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Agricultură*: Publicarea prețurilor de bursă a cerealelor pe piețele de cereale din țară, Tratatice cu privire la oprirea exportului de nutreț. — *Comerțiu*: Comerțul extern al României. — *Societăți financiare și comerciale*: „Bihoreana“, „Bistrițana“, „Geogeană“. — *Cronică*: Bancnote false à K 10; Stocul de aur și de bani și împărțirea lor asupra diferitelor state. — *Învățământ*: Primiri la școala de agricultură din Sibiu, Examenul la școala de agric. *Din reuniuni*: Decis. de ale comit. central al Reun. agr. săs. etc.

